

قوانین کلی محیط زیست در ارتباط با "پسماند"

قانون برنامه های پنجساله توسعه

بند ۳۸ ماده ۳۸ قانون برنامه ششم که بر وظیفه دولت در خصوص مدیریت پسماندها بخصوص در مناطق ساحلی و دریایی و تالابها تاکید می نماید.

بند ۳۸ ماده ۳۸ قانون برنامه ششم بر وظیفه دولت برای تبدیل پسماند به کود یا انرژی برای شهرهای مختلف با کمک بخش خصوصی تاکید می نماید.

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست

آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب

استاندارد فاضلاب (حد مجاز تخلیه به محیط های پذیرنده)

استاندارد کیفی منابع آب

هرگونه آلودگی منابع آب و محیط زیست

ماده ۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوبه ۱۳۵۳: حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و پیشگیری و ممانعت از هر نوع آلودگی و هر اقدام مخربی که موجب برهم خوردن تعادل و تناسب محیط زیست می شود... از وظایف سازمان حفاظت محیط زیست است.

ماده ۲ آئین نامه اجرایی جلوگیری از آلودگی آب مصوبه ۱۳۷۳: اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی آب را فراهم نماید ممنوع است

قوانین اختصاصی محیط زیست در ارتباط با "پسماندها"

قانون کنوانسیون بازل

(در خصوص کنترل و نظارت بر نقل و انتقالات فرامرزی پسماندهای
خطرناک و سایر پسماندها و امحای نهایی آنها)

قانون "مدیریت پسماندها"

شامل مقررات برای مدیریت صحیح :

۱. پسماندهای شهری – روستایی (پسماندهای عادی)
۲. پسماندهای کشاورزی
۳. پسماندهای پزشکی (پسماندهای بیمارستانی و مراکز درمانی ، مطبها و آزمایشگاهها)
۴. پسماندهای صنعتی
۵. پسماندهای ویژه شامل:
  - ✓ پسماندهای خطرناک صنعتی ،
  - ✓ جزء ویژه پسماندهای عادی (باطریها ، حشره کشهای خانگی ، داروها ، لامپها و رنگها و مواد خطرناک پسماندهای برقی و الکترونیک ، شوینده ای شیمیایی و....) ،
  - ✓ جزء ویژه پسماندهای کشاورزی (نهاده های شیمیایی و بیولوژیک تاریخ مصرف گذشته ، غیر قابل مصرف و ظروف و کیسه های خالی و آلوده) ،

ناظر عالیہ : سازمان حفاظت محیط زیست

مدیریت اجرایی پسماندها (مسئولیت حقوقی)

پسماندهای عادی و جزء ویژه پسماندهای عادی :

سازمان شهرداری ها و دهیاریها (در حوزه شهرها ، شهرداری ها و بخشداری ها در حوزه روستاها ، دهیاری ها)

پسماندهای کشاورزی و جزء ویژه پسماندهای کشاورزی :

وزارت جهاد کشاورزی و واحدهای استانی تابعه

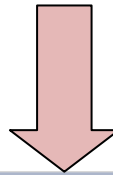
پسماندهای پزشکی :

وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و واحدهای استانی تابعه

پسماندهای صنعتی:

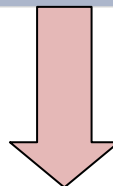
تولید کننده پسماند (واحد های تولیدی ، خدماتی ، صنعتی..)

پسماندهای عادی و جزء ویژه پسماندهای عادی :

پسماند : به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود. پسماندها به پنج گروه تقسیم می شوند :

پسماندهای عادی ۲. پسماندهای پزشکی (بیمارستانی) ۳. پسماندهای ویژه ، ۴. پسماندهای کشاورزی ۵. پسماندهای صنعتی

پسماندهای عادی :

به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به صورت معمول از فعالیتهای روزمره انسانها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می شود از قبیل زباله های خانگی و نخاله های ساختمانی

مدیریت اجرایی پسماندهای عادی یعنی :

(مسئولیت حقوقی یا همان دستگاه اجرایی ذیربط – ماده ۷ قانون)

مدیریت اجرایی پسماندهای عادی (شهری – روستایی) :

وزارت کشور

سازمان شهر داری ها و دهیاری ها

شهرداری ها ، بخشداری ها و دهیاری ها از نظر قانون برای پسماندها چه عملیاتی باید انجام دهند:

جمع آوری پسماندها (تفکیک از مبدا)

جداسازی (بخش های تر و خشک را از هم جدا نماید)

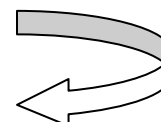
بازیافت (بخش خشک مانند : کاغذ و کارتن ، ظروف پت و پلاستیک ، فلزات ، شیشه و ...) و

بخش تر باقی مانده ای غذایی عمدتاً (از آن کمپوست تهیه نماید) (کمپوست استاندارد)

پردازش : کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

هر آنچه باقی ماند به روش های صحیح دفع نمایند.

هر آنچه باقی ماند به روش های صحیح دفع نمایند یعنی :

و

سوزاندن

(در پسماندسوزهای استاندارد و مناسب) بدون انتشار آلودگی ها به هوا ، خاک و آب - زباله سوزها خود می توانند عامل پخش و انتشار آلودگی های خطرناک باشند

دفن به روشهای مهندسی در زمین

در محل هایی که حداقل اثرات بر کیفیت آب ، خاک ، هوا ، جنگل ، دریا ، سلامت موجودات زنده مانند حیات وحش ، پرندگان ، آبزیان ، حشرات مفید ، دامها و انسانها داشته باشند.

شهرداری ها ، بخشداریه‌ها و دهیاریه‌ها موظفند :

براساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شرایطی را فراهم آورند تا سلامت، بهداشت و ایمنی کسانی که پسماندها را جمع آوری ، حمل و نقل ، جداسازی ، بازیافت و پردازش و دفع می نمایند تامین و تضمین شود.

(مثل لباس بهداشتی مناسب ، دستکش ، وسایل کار راحت و استاندارد ، خودروی مخصوص حمل پسماند و .... برای کارگران ، کارکنان، رانندگان و ... در حین جمع ظاوری و نقل و انتقالات و در محل بازیافت ، پردازش و دفع به آنها آموزش بهداشت و سلامت هم داده شود)

اطلاع سانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع آوری و بازیافت پسماندها برای عموم بر عهده :
سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه هایی که نقش اطلاع رسانی دارند و
همچنین دستگاههای آموزشی و فرهنگی

و به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی وظیفه اطلاع رسانی و آموزش روستائیان و تولید کنندگان بر عهده :
وزارتخانه های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

شهرداری ها ، بخشداری ها و دهیاری ها یا خود راسا پسماندهای شهری و روستایی (عادی) را ساماندهی و مدیریت می کنند و یا به بخش خصوصی واگذار می کنند.

شهرداری ها ، بخشداری ها و دهیاری ها می تواند هزینه های مدیریت پسماند را از تولید کننده پسماند با تعرفه ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می شود، دریافت نموده و این هزینه ها را باید فقط صرف هزینه های مدیریت پسماند نماید.

این هزینه ها به راحتی قابل بازگشت است اگر اولین گام قانونی اجرا شود و آن تفکیک پسماندها از مبدا در کشور توسط شهر داری ها و دهیاری ها است... این اقدام را از آنها مطالبه نمایید:

❖ اگر پسماندها را تفکیک شده جمع آوری کنیم.....

❖ اگر شهرداری ها ، بخشداری ها و دهیاری ها از درب منازل پسماندهای تفکیک شده را تحویل بگیرند.....!

❖ اگر شهرداری ها و دهیاری ها بابت پسماندهای قابل بازیافتی که از درب منازل تحویل می گیرند به مردم

مبالغی را بدهند ! یا

❖ اگر شهرداری و دهیاری ها سیستم گرو گذاری در شهر ها و روستاها راه بیندازند .....

میزان منابع ما حفظ می شود (مانند پلاستیک که از منابع نفتی است ، کاغذ که از جنگلهاست ، شیشه که از معادن است و به جای تخلیه در محیط ، دفن در زمین و سوزاندن به چرخه تولید بر می گردند.....)

میزان تولید پسماند کم می شود ، پس میزان دفن یا سوزاندن آنها کاهش می یابد و آلودگی ها کمتر و کاهش می یابند.

هرینه هایی که در قبض آب و برق واریز می گردد جبران می شود

به حفظ محیط زیست مان کمک کرده ایم

به سلامت کودکان و کارگران کتفی که در سطل های زباله ، پسماندها را به روش های نامناسب جمع می کنند

کمک کرده ایم.

محل های دفن پسماندها

چه دستگاهی یا سازمانهایی مسئول راه اندازی محل های دفع پسماند هستند (هم پسماند عادی و هم پسماندهای صنعتی و ویژه)

شورای عالی شهرسازی و معماری : مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره برداری از محل های دفع پسماندها را "یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید

مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها **ممنوع است**.

بازیافت پسماندهای پزشکی ممنوع است

نکته: ادارات کل بهداشت در استانها مسئول مدیریت **پسماندهای پزشکی** هستند!

نقل و انتقال پسماندهای ویژه یا خطر ناک مانند پسماندهای رنگ ، پسماندهای نفت و پتروشیمی ، روغن های ترانسفورماتورها ، تابع آئین نامه اجرایی مربوط به خود بوده و حتما حمل و نقل آنها باید با **مجوز ادارات کل حفاظت محیط زیست در استانها** باشد.

تخلیه آنها در محیط

آتش زدن هر نوع پسماند ممنوع است و

در صورت مشاهده حتما باید به **اداره کل محیط زیست استان** ذیربط اطلاع دهید.

❖ اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی محکوم می شوند.

- ❖ خودروهای تخلیه کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازات های مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محکوم خواهند شد.
- ❖ در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی، شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محکوم می شوند

قانون مدیریت پسماندها دارای آیین نامه اجرایی ، ضوابط فنی و دستورالعمل های مختلف است که نحوه اجرای قانون را برای پسماندهای مختلف به صورت مشروح بیان می دارد.

نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان حفاظت محیط زیست می باشد (ماده ۲۳ قانون).

خلاصه ای برای سایرپسماندها در صورتیکه سوالی برای شهروندان پیش آمد.

درگام بعدی تکمیل خواهد شد.

پسماندهای کشاورزی و جزء ویژه پسماندهای کشاورزی :

❖ مسئولیت نظارت بر نحوه مدیریت پسماندهای ناشی از فعالیتهای تولیدی در بخش کشاورزی از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل مصرف و همچنین بخش خطرناک و ویژه پسماندهای کشاورزی (سموم سنواتی ، سمم ممنوعه ، کودهای ممنوعه و تاریخ مصرف گذشته و ظروف و کیسه های بسته بندی و ...)
با وزارت جهاد کشاورزی و واحدهای استانی تابعه است .

- ✓ هرگونه آتش زدن باقی مانده محصولات و ضایعات کشاورزی در زمین ها و باغات ممنوع است.
- ✓ رها سازی باقی مانده سموم و ظروف و کیسه های خالی آنها در محیط زیست ممنوع است.

سازمان حفاظت محیط زیست و ادارات کل استانی بر نحوه عملکرد وزارت جهاد کشاورزی نظارت
عالیه می نماید.

پسماندهای پزشکی :

برای مدیریت صحیح این گروه پسماندها دولت ضوابطی تهیه کرده است که وزارت بهداشت و ادارات تابعه آن موظف می باشند این ضوابط را بطور کامل اجرا نمایند. یعنی تفکیک، جمع آوری، نگهداری، نقل و انتقال و دفع نهایی اصولی و وزارت بهداشت باید براین عملیات نظارت کامل داشته باشد و گزارش مستند دزوره ای به محیط زیست ارائه نماید.

بیمارستانها و مراکز درمانی اگر پسماندهای خطرناک خود را بدرستی بیخطر کنند (از نظر عوامل بیولوژیک بیماریزا و عوامل تیز و برنده و داروها و ...)، تحت شرایط ویژه ای که در ضوابط به آنها اشاره شده است می توانند به شهرداری ها به عنوان پسماد عادی که هنوز نیازمند مدیریت خاص است تحویل دهند.

پسماندهای صنعتی :

❖ مدیریت صحیح پسماندهای صنعتی که بخشی از آنها ویژه و خطرناک نیز می باشند بر عهده تولید کننده پسماند است.

❖ (واحد های تولیدی ، خدماتی ، صنعتی..) مسئول تهیه برنامه مدیریت زیست محیطی پسماندهای واحد خود می باشند. در این برنامه باید بر اساس مستندات فنی و حقوقی انواع پسماندهای تولیدی و میزان آنها و اینکه در طی چه فرآیندی تولید می شوند، نحوه و روش های فنی جمع آوری ، نگهداری و دفع نهایی آنها را اعلام نمایند (این روشها باید بر اساس آخرین راهکارها و روش های به روز و تخصصی دنیا باشد و مناسب و متناسب برای آن گروه از پسماندها باشد).

❖ مراحل جمع آوری و نگهداری و امحای نهایی نباید به هیچ عنوان باعث انتشار آلودگی به محیط زیست شود.

❖ اگر برای امحای نهایی به خارج از واحد ارسال می نمایند حتما باید با هماهنگی اداره کل محیط زیست

استانهای ذیربط باشد. مجوز دریافت نمایند و به واحدی ارسال شود که دارای پروانه بهره برداری مشخص

برای آن فعالیت (بازیافت ، بازیابی ، دفن یا سوزاندن در پسماند سوز استاندارد و ..) باشد و اداره کل محیط

زیست مربوطه از عملکرد زیست محیطی واحد دریافت کننده پسماند بر اساس استانداردها و قوانین و مقررات

رضایت کامل داشته باشد.

ادامه پسماندهای صنعتی:

❖ این برنامه باید بگونه ای تدوین شود که مبتنی بر دانش و اطلاعات درست و فنی باشد و درواقع تعهدی است که واحد تولید کننده پسماند به سازمان حفاظت محیط زیست میدهد در غیر این صورت سازمان نباید برای چنین واحد جدید التاسیس پروانه بهره برداری صادر نماید و یا اگر پروانه از قبل کسب کرده نیز باید برنامه مدیریت پسماند خود را اعلام و بروز رسانی نماید.

❖ ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها با تولید کننده پسماند واحدی که عملکرد مثبتی در خصوص پسماند های تولیدی واحد خود ندارند و به هر طریقی باعث انتشار آلودگی به محیط زیست میشوند برابر قوانین و مقررات عمل خواهند نمود.

❖ ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها با واحد های دریافت کننده پسماند از واحد های تولید کننده که در انجام مراحل مدیریت پسماندهای دریافتی از زمان دریافت ، انبارداری / نگهداری و امحای نهایی عملکرد مثبتی در خصوص پسماند های دریافتی ندارند و به هر طریقی باعث انتشار آلودگی به محیط زیست می شوند، پسماندهایی خارج از پروانه بهره برداری (از نظر نوع یا میزان) دریافت می نمایند ، بدون هماهنگی با اداره کل مبدأ و یا بدون اخذ مجوز از اداره کل مقصد اقدام به حمل و نقل پسماند می کنند و یا ضوابط مندرج در آیین

